

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Fonetický ústav
doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.

**Posudek vedoucího práce
na diplomovou práci Jany Fischerové**

***Fonetické rysy hlasitého čtení slov a pseudoslov
a jejich percepční odezva***

Diplomová práce Jany Fischerové je zaměřena na vnímání osobnosti mluvčího na základě zvukových charakteristik jeho řeči. Dosavadní výzkum v této oblasti přinesl řadu postřehů ohledně stereotypů vnímání, či ohledně předsudků v určitých kulturních kontextech, ale jen zřídka se zabýval konkrétními fonetickými faktory, které percepční odezvu spouštějí. Jádrem předkládané práce je experiment zjišťující možnou korelaci mezi ortoepickými charakteristikami mluvy a vnímáním povahových rysů mluvčího v dimenzích pečlivost a společenská přijatelnost. Zaměřuje se ale i na další důležité proměnné (délka a typ podnětu), jejichž chování není doposud spolehlivě zmapováno.

Předložená práce sestává z osmi oddílů, přehledu použité literatury ve formátu APA, který je pro současnou fonetickou literaturu konvencí, a přílohy, která ilustruje experiment ve smyslu zadání pro respondenty. Cíl práce a témata jednotlivých oddílů jsou jasně představeny v úvodu a i z obsahu je patrna logická návaznost jednotlivých částí práce.

Teoretické zázemí práce je rozděleno do tří kapitol, což je odrazem určitého mezioborového přesahu problematiky. První kapitola (ale druhý oddíl práce) uvádí solidní přehled studií, které se věnovaly vztahu mezi fonetickými (případně akustickými) atributy mluvy a hodnocením mluvčího. Autorka sleduje jak osobnostní charakteristiky trvalejší (povahové rysy), tak situační (afektivní stav, artikulační úsilí). V dalších kapitolách je pak pojednána problematika stereotypů při vnímání osob a také popisný psychologický rámec osobnosti, jehož znalost je nutná pro přípravu vlastního experimentu. V uvedených třech kapitolách autorka shromáždila odpovídající množství relevantní literatury a prokázala, že s odbornými texty dokáže pracovat.

Popis metodiky práce v pátém oddíle je podle dnešních zvyklostí dostatečně podrobný na to, aby byla studie replikovatelná. Autorka důkladně vysvětluje přípravu percepčního testu jak s ohledem na získání a přípravu zvukového materiálu (s. 35-38), tak s ohledem na uspořádání a náplň dotazníku (s. 38-41) a proces vlastního sběru dat (s. 42).

Prezentace výsledků v šestém oddíle práce je systematická a srozumitelná. Autorka správně nejprve vysvětluje svůj přístup k datům, jejichž specifická povaha si vynutila určitá arbitrární, nicméně praktická rozhodnutí. Pak již přechází k přehledu svých zjištění a v souladu s dnešními

konvencemi postupuje od analýz obecnějších k detailnějším. Grafy jsou adekvátní, jejich legendy víceméně respektují současný úzus prezentace empirického výzkumu. Drobná výhrada by snad mohla být směřována k absenci popisu osy y (i když z okolního textu je dovoditelný), a naopak k redundantní jednoslovné legendě k barvě sloupců přímo v grafu v oddíle 6.2.

Diskuse výsledků v sedmé kapitole je adekvátní z hlediska stupně předkládané kvalifikační práce, ale i věcně. Autorka vybírá zajímavé momenty a střízlivě je komentuje, případně pro ně hledá vysvětlení.

Celkově je práce hodnotným příspěvkem k bádání v dané oblasti. Bohužel je ale psána stylem nevytříbeným, až neobratným a místy vedoucím k nejasnostem. Vybírám pouze namátkou několik případů, aby měla diplomantka příležitost při obhajobě demonstrovat svou schopnost uvažovat nad následujícími formulačními problémy. (Přímé citace z textu práce jsou značeny kurzívou.)

(1) s. 12: *Například studie, ve které autoři zkouší manipulovat výškou a tempem a snaží se zjistit, jestli a jak se tyto manipulace promítnou na hodnocení osobnostních charakteristik.* Toto je nevětná konstrukce.

(2) s. 13: ... *že vokální parametry se vzájemně podmiňují a je obtížné hodnotit v hlase pouze jeden parametr...* Dalo by se vyhnout opakování slova *parametr* v této konstrukci?

(3) s. 13: český komparativ nahrazován cize znějícím analytickým, např. *víc aktivní* (česky aktivnější), *více přesvědčivá* (česky přesvědčivější), *více důvěryhodný* (česky důvěryhodnější) nebo superlativ na s. 17 *nejvíce očividný efekt* (česky nejočividnější, případně nejzřetelnější)

(4) s. 16: *Zjistili, že pro determinaci dominance z hlasu nejvíce funguje intenzita, množství vynaložené energie.* Jak by bylo možno tuto větu přeformulovat, aby byl výsledek stylově přijatelnější a srozumitelnější?

(5) s. 17: *U mluvčích, kterým bylo rozumět méně, se našly shodně tyto vlastnosti: kratší trvání testovaných slov, zkrácené trvání vokálů, mnohem méně rozlišovali vokalický prostor definovaný prvními dvěma formanty, kontrasty mezi konsonanty nebyly dostatečně odlišovány atd.* Jak by zněla opravená verze tohoto sdělení, kdyby se odstranilo vyšínutí z vazby ve výčtu?

(6) s. 18: *...kterou popsal B. Lindblom.(1990). V jeho studii popisuje základní principy...* Proč je zájmeno *jeho* použito nesprávně (podobně s. 19: *Autoři ... (Ernestus, Baayen, & Schreuder, 2002: 162). V jejich dvou experimentech zjišťovali ...*)?

Kromě vytčení těchto formálních nedostatků nemám k předložené studii závažnějších připomínek. Konstatuji tedy, že diplomová práce Jany Fischerové splnila svůj účel a svým obsahem i rozsahem vyhověla požadavkům kladeným na kvalifikační práce magisterské úrovně. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze dne 23. 1. 2018

.....

doc. PhDr. Jan Volín, Ph.D.